

Concerttoelichting

Herdenkingsconcert met Lahav Shani

vr 13 mei 2022 • 20.15 uur
zo 15 mei 2022 • 14.15 uur

PROGRAMMA

dirigent **Lahav Shani**
viool **Michael Barenboim**

Gustav Mahler 1860-1911
Symfonie nr. 10 [1910]
• Adagio

Kareem Roustom *1971
Concert voor viool en orkest nr. 1
[2019, wereldpremière]
• Fragments
• Hymn
• Rondo & Round

Pauze

Paul Ben-Haim 1897-1984
Symfonie nr. 1 [1940, Nederlandse
première]
• Allegro energico
• Molto calmo e cantabile
• Presto con fuoco

Einde concert circa 22.10/16.10 uur

Vorige uitvoeringen door ons orkest:

Mahler Tiende symfonie: sep 2016,
dirigent Yannick Nézet-Séguin

Roustom Eerste vioolconcert:
wereldpremière

Ben-Haim Eerste symfonie:
Nederlandse première

*Een uur voor aanvang van het concert
geeft Jan-Willem van Ree een inleiding
op het programma, toegang € 5.
Kaartjes zijn aan de zaal te verkrijgen
tegen pinbetaling. Voor Vrienden is de
inleiding gratis.*

Cover: foto Raphaël Marcel

Culturen in contrapunt

Muziek is een mobiele kunstvorm. Al eeuwen reizen componisten langs leermeesters, hoven en concertzalen en vermengen zij nieuwe indrukken met oude muzikale wortels. Pijnlijk verlies, zoete melancholie en het ontdekken van nieuwe mogelijkheden, alles komt samen in muziek.

De Laurenskerk na het bombardement van 14 mei 1940

Ontheemd

Voor Mahler was het opbreken en opnieuw beginnen een gegeven waar hij zijn hele leven mee te maken had. Als jongen van vijftien verliet hij het stadje Iglau, op de grens van Moravië en Bohemen (nu Jihlava in Tsjechië), waar hij opgroeide in een kleine Joodse minderheid binnen een Duitstalige enclave. In de grote stad Wenen voltooide hij zijn muzikale opvoeding om vervolgens als dirigent een inkomen te verdienen in Laibach (Ljubljana), Olmütz (Olomouc), Kassel, Leipzig, Praag, Boedapest en Hamburg. Toen hij al enkele jaren als directeur van de Hofopera in Wenen gevestigd was, ontmoette hij Alma Schindler. De liefde bloeide snel op en binnen enkele maanden was het stel getrouwd.

Alma werd zijn anker. Toen zij hem jaren later ontrouw was, sloeg de bodem onder zijn voeten weg. Het Adagio van zijn tiende en laatste symfonie getuigt van zijn volkomen ontheemding door het verlies van haar liefde. Je hoeft als luisteraar niet veel fantasie te hebben om je de gemoedstoestand van de componist voor te stellen. Schurende dissonanten schreeuwen hartenpijn en veelvuldig hoor je twee noten in dalende lijn, alsof hij haar naam roept. Voor wie eraan twijfelt wat Mahler bezighield tijdens het componeren van zijn *Tiende symfonie*: door de hele partituur staan wanhoopskretten en onder de laatste noten schreef hij: 'Voor jou leven, voor jou sterven! Almschil!'

Hik-effect

Kareem Roustom groeide op als kind met twee culturen in Damascus. Zijn moeder is Amerikaans en het gezin reisde vaak heen en weer tussen Syrië en de Verenigde Staten. Toen

hij dertien was besloten zijn ouders definitief naar Amerika te verhuizen. Voor de jonge Kareem was het emotioneel moeilijk: het vertrek – op een leeftijd dat je nog moet ontdekken wie je bent – ontwortelde hem. In zijn muziek probeert hij uit te drukken hoe het is om met je hart op de ene plek te zijn, en met je voeten ergens anders. Toen hij een repetitie van het West-Eastern Divan Orchestra met maestro Daniel Barenboim bijwoonde, werd het zaadje voor zijn eerste vioolconcert geplant. Barenboim liet de strijkers een dalend loopje van Mozart spelen en de Arabische musici in het orkest knipoogden naar elkaar en begonnen in Arabische stijl te improviseren. Ook Roustom herkende in het Mozartloopje meteen een maqām, een

veranderen houdt de solist koers, voor de componist een uitdrukking van het geloof en vertrouwen in het leven in een veranderende wereld. Het levendige derde deel is gebouwd op de westerse klassieke vorm van het rondo, waarin een klein fragment uit Mozarts dalende lijn de hoofdrol speelt. En zo weerspiegelt de muziek de verschillende culturen die zich in Roustom verenigen.

Hoop en vrees

Paul Ben-Haim werd aan het eind van de negentiende eeuw in München geboren als Paul Frankenburger. Zijn biografie vertoont een aantal treffende overeenkomsten met die van Mahler. Als lid van de liberaal joodse gemeente kwam hij af en toe in de synagoge, maar het

zijn naam in Ben-Haim, ‘zoon van Heinrich’. Hoewel hij in München al goed bevriend was met de zionistische componist Heinrich Schalit, had hij zich nooit beziggehouden met Joodse muziek. Pas in zijn nieuwe thuisland begon hij zich te interesseren voor deze cultuur. Als begeleider van zangers Bracha Zefira leerde hij tientallen Joodse volksmelodieën uit het Midden-Oosten kennen. Op zoek naar een nieuwe muzikale identiteit verwerkte hij deze kennis in zijn *Eerste symfonie* uit 1940. Op de dag dat het werk klaar was gaf Frankrijk zich over aan de nazi's. Je hoort de angstige gedachten over de toekomst van Europa in de muziek, maar ook de dansritmes van de Joodse Horra-dans. Een symfonie tussen hoop en vrees, tussen Mahler en Mizrachi. Deze eerste symfonie van Palestijnse bodem werd opgedragen aan het enkele jaren eerder opgerichte Palestina Orkest (het latere Israel Philharmonic Orchestra) en ging in première onder leiding van Ben-Haim. Het orkest zou de symfonie nog vele malen uitvoeren met dirigenten als Bernstein en Koussevitzky. In het eerste deel klinken de snelle hartslag van opgejaagde vluchtelingen en gewesochoten, maar ook hoop: het eindigt in een triomfantelijke mars. Hoewel in het tweede deel melodieën van Zefira verwerkt zijn, klinkt vooral laatromantische muziek die in Hollywood niet uit de toon zou zijn gevallen. Het energieke slotdeel doet soms aan Mendelssohn denken, maar ook klinkt er het ritme van de dodenmars in.

Carine Alders

In het eerste deel klinken de snelle hartslag van opgejaagde vluchtelingen en gewesochoten, maar ook hoop

Arabische toonladder. Mozarts thema speelt zowel in het openings- als het slotdeel van Roustoms vioolconcert een rol. In het eerste deel krijgt het een Ottomaans 9/8 ritme, de extra achtste noot veroorzaakt een soort hik-effect. Mozart was zeker bekend met Ottomaanse muziek, die in Wenen regelmatig klonk. De inspiratie voor het tweede deel komt uit de Syrische christelijke traditie, met name de kloosterzang uit Saidnaya, in de bergen ten noorden van Damascus. Het brengt Roustom terug naar zijn jeugd in Syrië. Terwijl de ritmes in het orkest

gezin was volledig geassimileerd en de jonge Paul werd opgeleid in de Duitse muziektraditie. Hij studeerde compositie bij een leerling van Bruckner en leerde het dirigentenvak bij de Beierse Staatsopera. Door fel toenemend antisemitisme – een orkest in Chemnitz werd op de vingers getikt omdat ze een werk van de Jood Frankenburger hadden geprogrammeerd – zag hij zich in 1933 genoodzaakt te emigreren naar het toenmalige Palestina. Met een toeristenvisum was het niet toegestaan om te werken en dus veranderde Frankenburger op advies van zijn impresario

Lahav Shani, dirigent

Geboren: Tel Aviv, Israël

Huidige positie: chef-dirigent Rotterdams Philharmonisch Orkest; music director Israel Philharmonic Orchestra

Eerder: vaste gastdirigent Wiener Symphoniker

Studie: piano aan de Buchmann-Mehta School of Music Tel Aviv; piano en directie aan de Hochschule für Musik 'Hanns Eisler' Berlijn; mentor: Daniel Barenboim

Doorbraak: 2013, na het behalen van de eerste prijs van het Gustav Mahler Dirigentenconcours in Bamberg

Daarna: gastdirecties Berliner Staatskapelle, Berliner Staatsoper, Wiener Philharmoniker, Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, Staatskapelle Dresden, Tonhalle-Orchester Zürich, Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin, Philharmonia Orchestra, Philadelphia Orchestra, Pittsburgh Symphony Orchestra, Seoul Philharmonic Orchestra, Koninklijk Concertgebouworkest

Debuut Rotterdams Philharmonisch: 2016

Michael Barenboim, viool

Geboren: Parijs, Frankrijk

Studie: Hochschule für Musik Hanns Eisler Berlin; Hochschule für Musik und Theater Rostock bij Axel Wilczok

Aanstelling: sinds 2000 violist in West-Eastern Divan Orchestra, vanaf 2003 concertmeester; decaan en docent viool en kamermuziek aan de Barenboim-Said Akademie

Gesoleerd bij: Mahler Chamber Orchestra, Wiener Philharmoniker, Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, Berliner en Münchner Philharmoniker, NDR-Sinfonieorchester, Chicago Symphony Orchestra, Los Angeles Philharmonic, Israel Philharmonic Orchestra

Kamermuziek: oprichter en lid Erlenbusch Quartet

Duo partners: pianiste Elena Bashkirova, cellist Julian Steckel

Festivals: Rheingau Musik, Beethovenfest Bonn, Lucerne, Jerusalem, Verbier

Debuut Rotterdams Philharmonisch: 2022

Agenda

za 14 mei • 2022 • 13.27 uur (!)

Jurriaanse Zaal

piano **Lahav Shani**

viool **Michael Barenboim, Cecilia Ziano** en **Saskia Otten**

altviool **Galahad Samson**

cello **Daniel Petrovitsch** en **Pepijn Meeuws**

Schönberg Verklärte Nacht
(pianotrio)

Sjostakovitsj Pianokwintet

do 19 mei 2022 • 20.15 uur

vr 20 mei 2022 • 20.15 uur

dirigent **Tarmo Peltokoski**

piano **Yuja Wang**

Rachmaninov Eerste pianoconcert

Rachmaninov Paganini-rapsodie

Sibelius Tweede symfonie

zo 29 mei 2022 • 10.30 uur

Jurriaanse Zaal

viool **Eefje Habraken** en **Victor Andrey**

altviool **Rosalinde Kluck**

cello **Daniel Petrovitch**

presentator **Milou Adjanga**

Ravel Sonate voor viool en cello

Debussy Strijkkwartet

do 23 juni 2022 • 20.15 uur

dirigent en piano **Lahav Shani**

Mendelssohn Meeresstille und glückliche Fahrt

Mozart Pianoconcert nr. 23

Mendelssohn Derde symfonie
'Schotse'

vr 2 september 2022 • 20.15 uur

dirigent **Lahav Shani**

Pijper Tweede symfonie

Mahler Eerste symfonie

Orkestleden

Chef-dirigent

Lahav Shani

Eredirigent

Yannick Nézet-Séguin

Eerste viool

Igor Gruppman,
concertmeester
Marieke Blankestijn,
concertmeester
Quirine Scheffers
Hed Yaron Meyerson
Saskia Otto

Arno Bons
Mireille van der Wart
Shelly Greenberg
Cor van der Linden
Rachel Browne
Maria Dingjan
Marie-José Schrijner
Noëmi Bodden

Petra Visser
Sophia Torrenga
Hadewijch Hofland
Annerien Stuker
Alexandra van
Beveren
Koen Stapert

Tweede viool

Charlotte Potgieter
Cecilia Ziano
Frank de Groot
Laurens van Vliet
Tomoko Hara
Elina Staphorsius
Jun Yi Dou
Bob Bruyn
Letizia Sciarone
Eefje Habraken
Maija Reinikainen
Sumire Hara
Wim Ruitenbeek
Babette van den Berg
Melanie Broers

Altviool

Anne Huser
Roman Spitzer
Maartje van Rheeden
Galahad Samson
Kerstin Bonk
Lex Prummel
Janine Baller
Francis Saunders
Veronika Lénártová
Rosalinde Kluck
León van den Berg

Cello

Emanuele Silvestri
Joanna Pachucka
Daniel Petrovitsch
Mario Rio
Gé van Leeuwen
Eelco Beinema
Carla Schrijner
Pepijn Meeuws
Yi-Ting Fang

Contrabas

Matthew Midgley
Ying Lai Green
Jonathan Focquaert
Robert Franenberg
Harke Wiersma
Arjen Leendertz
Ricardo Neto

Fluit

Juliette Hurel
Joséphine Olech
Désirée Woudenberg

Hobo

Remco de Vries
Karel Schoofs
Hans Cartigny
Anja van der Maten

Hobo/althobo

Ron Tijhuis

Klarinet

Julien Hervé
Bruno Bonansea
Jan Jansen

Klarinet/ basklarinet

Romke-Jan Wijmenga

Fagot

Pieter Nuytten
Lola Descours
Marianne Prommel

Fagot/ contrafagot

Hans Wisse

Hoorn

David Fernández
Alonso
Wendy Leliveld
Richard Speetjens
Laurens Otto
Pierre Buizer

Trompet

Giuliano
Sommerhalder
Alex Elia
Simon Wierenga
Jos Verspagen

Trombone

Pierre Volders
Alexander Verbeek
Remko de Jager

Tuba

Hendrik-Jan Renes

Pauken/slagwerk

Randy Max
Danny van de Wal
Ronald Ent
Martijn Boom
Adriaan Feyaerts

Harp

Charlotte Sprenkels